

Asia: VN/11423/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalaiksi

Taustatiedot

Vastaajatahon virallinen nimi

Eläkeläisliittojen Etujärjestö EETU ry

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi

Eero Kivinen

Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot

0415221696

eero.kivinen@ekl.fi

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko lain soveltaminen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuussa oleviin tahoihin riittävä (1 §, 4 § 1 kohta)?

Kyllä

2. Onko lain soveltaminen samanlaisena kaikkiin palveluntuottajiin niiden oikeudellisesta muodosta ja toiminnan tarkoituksesta huolimatta perusteltu ratkaisu (1 §, 4 § 2 kohta)?

Kyllä

3. Parantavatko palveluntuottajalle ja toiminnalle asetetut edellytykset asiakas- ja potilasturvallisuutta (2 luku, 16 §)?

Kyllä

4. Vähentääkö palveluntuottajan ja sen palveluyksiköiden erillinen rekisteröinti, palveluyksiköiden siirtokelpoisuus ja riskiperusteinen hyväksymismenettely palveluntuottajan ja viranomaisen hallinnollista työtä (16 §, 21 §)?

Ei

5. Vähentääkö yhteisen palveluyksikön käyttömahdollisuus palveluntuottajan ja viranomaisen hallinnollista työtä ja parantaako se mahdollisuuksia valvoa toimintaa kokonaisuutena (4 § 6 kohta, 22 §)?

Ei kaikilta osin

6. Onko valtuutetun palveluntuottajan käsite ja tehtävät perusteltuja (4 § 6 kohta, 22 §)?

Ei kaikilta osin

7. Onko valtuutetun palveluntuottajan käsitteelle muita vaihtoehtoja?

Ei kantaa

8. Onko palvelunjärjestäjän ja palveluntuottajan omavalvontaa koskevat säännökset riittävät (4 luku)?

Kyllä pääosin

9. Ovatko valvontaviranomaisen keinot riittävät asiakas- ja potilasturvallisuuden kannalta (5 luku)?

Kyllä

10. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalaista?

Julkisten, kolmannen sektorin ja yksityisten palveluntuottajien rekisteröiminen samaan tietokantaan (Luku 4) on perusteltu ratkaisu. Asiakkaan näkökulmasta ei saa olla lakisääteistä estettä olla asettamatta palveluntuottajia samojen veloitteiden ja valvonnan alaiseksi riippumatta tuottajan omistajasta.

Valtuutetun palveluntuottajan käsitteen (pykälät 4 ja 22) yhteyteen tulee kirjata perustelut, joita tuottajien tulee rekisteröinnin yhteydessä esittää valtuutetun tuottajan valinnalle. Tällä edistetään tuottajien toiminnan avoimuutta ja vähennetään palveluntuottajien välisen painostuksen riskiä.

Luvussa 5, pykälässä 34 säädetään viranomaisten yhteistyöstä. EETU ry korostaa myös vapaaehtoisen yhteistyön olennaisuutta viranomaisten välillä. Suomessa on vuonna 2022 astunut virkaan vanhusasiavaltuutettu ja toivomme valvontaviranomaisilta mittavaa raportointia myös tämän toimen suuntaan. Näin erityisesti ikääntyneiden laitospalveluista voidaan saada luotettavaa ja ajantasaista tietoa valtuutetulle.

Hoiva- ja hoitoyksiköissä tapahtuneiden ongelmien ja laiminlyöntien toistuminen on osoittanut, että omavalvonta ei vielä yksin riitä. Tarvitaan ulkoista valvontaa ja ennalta ilmoittamattomia valvontakäyntejä. Siksi ennen muuta valvontaviranomaisen toimille tarvitaan lisäresursseja.

Lainsäädäntöön tai sen soveltamisen ohjeisiin tulee vielä tarkentaa käytettäviä termejä. Esityksessä puhutaan esimerkiksi palveluyksiköstä, muttei tarkenneta, minkälaista yksikköä tällä tarkoitetaan. Samoin valvonnan ja tarkastuksen suhteen tulee tarkentaa näiden kahden termin eroa.

Kiireellistä on myös saada potilas- ja sosiaaliasiamiestoimintaa koskeva lainsäädäntöuudistus valmiiksi ja tehdä siitä yhtenäistä, tuottajasta riippumatonta toimintaa. Toiminnalle tarvitaan kansalliset standardit, jotta neuvonnalla ja palveluiden asiakkaiden tuella ei ole alueellisia eroja. Se on erityisen tärkeä vanhusten hoivapalveluissa, joissa on sekä sairaanhoito- että sosiaalipalvelua: niiden valvonta ei saa olla jakautunut.

Järjestäjänä toimiville hyvinvointialueille ja Helsingin kaupungille on asetettava selkeä velvollisuus määritellä tavoitetaso ja kriteerit sille, mitä se edellyttää kaikkiin tuottajien omavalvontasuunnitelmiin ja ostopalvelusopimuksiin sisällytettäväksi säännöllisesti seurattaviksi laatukriteereiksi. Erityisesti tämä on tarpeen niiden asiakasryhmien osalta, joilla on vaikeuksia käyttää asiakkaan oikeuksiin liittyviä potilas- ja sosiaaliasiamespalveluja tai tehdä kanteluja tai muita mahdollisia toimenpiteitä.

Mahdollisia rangaistusmenettelyjä koskevissa pykälissä ei saa asettaa epämääräisiä kynnyksiä epäkohtiin puuttumiselle. Esimerkkinä kriteeri, että epäkohta "olennaisesti" tai "merkittävästi" vaarantaa potilaan tai asiakkaan turvallisuutta. Näitä on täsmennettävä ja konkretisoitava ainakin lain perusteluissa, jotta viranomaiset uskaltavat asettaa rangaistusmenettelyjä, eikä jouduttaisi odottamaan oikeudesta ennakkotapauksia siitä, mikä on tulkittavissa olennaiseksi tai merkittäväksi. On määritettävä, onko olennainen esimerkiksi pitkäaikaista tai suurta asiakasjoukkoa koskeva tai onko se jotenkin mitattavissa vai voiko se olla myös vain yhtä asiakasta koskeva tai asiakkaan tai yhden työntekijän tällaiseksi kokema.

Mittavista laiminlyönneistä pitäisi myös olla selkeä rikosoikeudellinen vastuu, eikä vain toimintaluvan menettäminen.

Lakiluonnoksen 35 § säädetään ohjaus- ja arviointikäynneistä. Perustelujen mukaan 1. mom. sisältää myös kuntiin jäävän hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valvonnan, ja siinä toiminnan ohjauksen, arvioinnin ja seurannan. Varsinaisessa lakitekstissä tämä kuitataan käynteinä sosiaali- ja terveyspalveluja tuottavaan palveluyksikköön. Tätä kohtaa tulisi selkeyttää ja määrittää paremmin, onhan kyse ikäihmisten kannalta tärkeästä ennaltaehkäisevästä toiminnasta.

Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry on kuuden valtakunnallisen eläkeläisjärjestön yhteistyöelin. Sen jäsenjärjestöt ovat Eläkeliitto, Eläkeläiset, Eläkkeensaajien Keskusliitto, Kansallinen senioriliitto, Kristillinen Eläkeliitto ja Svenska pensionärsförbundet.

Järjestöjen yhteinen jäsenmäärä on lähes 300 000. Vuonna 2022 puheenjohtajajärjestönä toimii Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL ry.

Kivinen Eero
Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry